

СУБ'ЄКТНИЙ СКЛАД БЮДЖЕТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Бліхар М. М.

ВСТУП

У сфері бюджетного інвестування можливість вибору власного варіанта поведінки у суб'єкта інвестування є досить обмеженою, а інколи це практично неможливо. Невиконання вимог бюджетно-правових норм, відступ від приписаного варіанта поведінки (тобто вчинення правопорушення) спричинює застосування державного примусу, покарання стосовно суб'єкта бюджетно-інвестиційних правовідносин – винної особи. Застосування переважно імперативного методу у сфері регулювання бюджетних відносин пояснюється специфікою бюджетної діяльності: й держава, й інші інвестори суворо відстежують інвестиційно-бюджетні ресурси. Варто зауважити, що імперативність діє і під час надання грошових коштів з бюджету. Зокрема, суб'єкти бюджетно-інвестиційних правовідносин – розпорядники бюджетних коштів, наприклад, бюджетні установи, зобов'язані використовувати інвестиційні кошти суто за цільовим призначенням. З іншого боку, суб'єкти бюджетних інвестиційних правовідносин отримують додаткові державні гарантії, що стає важливим інструментом забезпечення інвестиційної зацікавленості для залучення додаткових капіталовкладень у вітчизняну економіку, зокрема і в бюджетну сферу. У підсумку формується ще один функціональний правовий інститут – інститут державного гарантування захисту інвестицій. Суб'єкти бюджетно-інвестиційних правовідносин можуть отримувати від держави не тільки правові, а й політичні, міжнародні чи внутрішньо-національні, часткові або повні, постійні чи тимчасові гарантії. Часто такі гарантії прописуються нормами бюджетного права, оскільки такі операції можуть отримувати підприємницький характер та враховувати потребу максимізації прибутку інвестиційної діяльності для суб'єкта бюджетних правовідносин – отримувача інвестиційних ресурсів.

Важливим питанням, яке потребує вирішення, є розподіл повноважень між суб'єктами бюджетно-інвестиційних правовідносин і між публічно-правовими утвореннями, що мало би стати запорукою безперешкодного функціонування бюджетної системи. Суб'єкти бюджетних правовідносин, що беруть участь в інвестиційній діяльності, мають отримати чітку, закладену в БКУ, правову основу для затвердження самостійності головних розпорядників бюджетних інвестиційних фондів, розпорядників бюджетних інвестиційних ресурсів та отримувачів бюджетних інвестиційних коштів. Їхні права й

обов'язки повинні бути чітко регламентовані з урахуванням деталізації асигнувань згідно з кодами бюджетної класифікації в бюджетах учасників бюджетного процесу.

1. Суб'єкти бюджетних правовідносин

Суб'єктами бюджетних правовідносин є держава, адміністративно-територіальні одиниці, територіальні громади в особі уповноважених органів, органи державної влади та місцевого самоврядування. До специфіки цих правовідносин можна зарахувати відсутність в їхньому суб'єктному складі фізичних осіб. Тож серед особливих рис, що характеризують бюджетні відносини, варто виокремити більш зважено, якщо порівнювати з іншими фінансовими правовідносинами, коло їхніх суб'єктів. Як вказують із цього приводу науковці, «суб'єктами у бюджетних правовідносинах є тільки державні органи, підприємства й організації, які одержують асигнування з бюджету, складають, розглядають або затверджують бюджет»¹. Зокрема, учасниками бюджетних відносин не є фізичні особи, оскільки згідно з чинним законодавством вони не можуть безпосередньо отримувати кошти з бюджетів будь-якого рівня на власне фінансування². Їхні взаємовідносини з бюджетом опосередковуються через податкові, кредитні або трудові правовідносини³. У БКУ встановлено, що учасниками бюджетного процесу (а отже, й суб'єктами бюджетних правовідносин) є органи та посадові особи, що наділені бюджетними повноваженнями (тобто правами й обов'язками учасників бюджетних правовідносин⁴ чи правами й обов'язками учасників бюджетних правовідносин з управління бюджетними коштами⁵). Водночас варто враховувати й ту обставину, що: по-перше, в окресленому аспекті терміни «суб'єкт» та «учасник» – нетотожні за своїм змістом; по-друге, нам видається, що основною рисою, яка має розрізнати суб'єктів бюджетних правовідносин, є саме бюджетні повноваження.

Регульований вплив будь-якого органу публічної влади на поведінку контрагентного суб'єкта бюджетних правовідносин виявляється не тільки як односторонньо-владний примус, але й у формі спонукання до дії з використанням в основному не політико-правових, а економічних стимулів, матеріальної зацікавленості. Обов'язки і права

¹ Музика-Стефанчук О.А., Мазниця А.А. Сучасні проблеми тлумачення норм фінансового права України. Кам'янець-Подільський: Рута, 2014. С. 121.

² Остапенко О.І. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення: навч. посібн. Львів: ЛьвДУВС, 2009. С. 60–61.

³ Іванова А. Класифікація суб'єктів бюджетного права. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3. С. 327.

⁴ Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / Антипов В.І., Воронова Л.К., Воротіна Н.В. та ін. ; за заг. ред. П.В. Мельника. Київ, 2003. С. 123.

⁵ Кучерявенко М.П. Фінансове право України: підручник. Харків: Право, 2013. С. 129.

суб'єктів бюджетних правовідносин є більш-менш урівноваженими, тобто вони не виражаються в категоричній формулі права «влади» та «підпорядкування», адже пряме підпорядкування між ними, найімовірніше, є винятком із загального правила.

У бюджетних правовідносинах дієздатність суспільно-територіального утворення реалізують органи, наділені бюджетною компетенцією, які представляють це утворення і діють від його імені⁶. Такі суб'єкти, з одного боку, реалізують власні суб'єктивні бюджетно-процесуальні права, а з іншого – суб'єктивні матеріальні бюджетні права відповідного суспільно-територіального утворення. Окрім суб'єктивних бюджетних прав, суб'єкти бюджетної діяльності виступають носіями певних юридичних обов'язків, зокрема й тих, що впливають із бюджетних правовідносин і правовідносин, які опосередковуються ними. При цьому юридичною формою для бюджетних правовідносин між суб'єктами часто стає бюджетно-правовий договір, унаслідок затвердження якого виникають фінансові права й обов'язки для суб'єктів цих правовідносин. Бюджетно-правовий договір може бути укладений тільки у випадку, коли це дозволяє правовий акт, що регулює ці бюджетні відносини, і лише з питань, які згідно із цим актом можуть на свій розсуд вирішувати суб'єкти бюджетних правовідносин. Це особливо актуально, коли застосовують такі способи формування і використання бюджету, які технічно або економічно недоцільно реалізовувати шляхом одностороннього волевиявлення, а конструювання відносин вимагає узгодження між сторонами умов руху бюджетних коштів.

Один із дослідників бюджетних правовідносин в Україні В. Чернадчук обґрунтовував позицію щодо наявності і проблемних питань суб'єктного складу бюджетних правовідносин, і особливостей окремих категорій цих суб'єктів, зумовлених змінами у сфері бюджетної діяльності⁷. Він стверджує, що аби стати суб'єктом бюджетних правовідносин, потрібно пройти два етапи наділення юридичними якістьми. По-перше, бути суб'єктом бюджетного права через наділення правосуб'єктністю і, по-друге, набутти додаткових якостей юридичного характеру в конкретній юридично значущій ситуації – здатності реалізовувати суб'єктивні бюджетні права й обов'язки, що й визначає правові зв'язки та взаємодію між суб'єктами⁸. При цьому суб'єкти бюджетних правовідносин не

⁶ Бліхар М.М. Суб'єктивний склад бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності. *Історико-правовий часопис: науковий журнал*. 2016. № 1 (7). С. 88.

⁷ Чернадчук В. Д. Бюджетні правовідносини в Україні: теорія, практика та перспективи розвитку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ: Нац. акад. наук України ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 2010. С. 11.

⁸ Там же. С. 13.

мають окремо вираженого власного інтересу, а діють заради публічного, і саме на його визнання та бюджетне фінансування спрямовується поведінка суб'єктів бюджетних правовідносин.

Сумнівною є думка В. Чернадчука, який пропонував розширити коло суб'єктів бюджетних правовідносин визнанням такими суб'єктами фізичних та юридичних осіб, які не мають статусу бюджетної установи (одержувачі бюджетних коштів)⁹. Не можемо підтримати наведену думку, адже таким особам бюджетні кошти надаються тільки через розпорядників бюджетних коштів, тобто вони підлягають введенню до мережі головних розпорядників та розпорядників бюджетних коштів. Загалом, для бюджетного інвестування характерно також те, що його суб'єктами виступають органи влади різного рівня, які є розпорядниками бюджетних коштів. Із цього приводу ми відзначали, що під правовим статусом суб'єкта інвестиційних правовідносин розуміють систему закріплених у нормативно-правових актах ознак, які визначають його роль, місце і призначення в системі правовідносин, вказують на його відмінність від інших суб'єктів та порядок взаємовідносин між ними.

На наш погляд, визначаючи суб'єктний склад бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності, важливо враховувати таку підставу диференціації осіб, як вольовий характер, адже саме він виражає правову волю цих суб'єктів. Зауважимо, що проблематиці класифікації суб'єктів бюджетних правовідносин за вольовим критерієм у фінансовому праві присвячено чимало праць. Узагальнені погляди науковців зводяться до поділу суб'єктів бюджетних правовідносин на дві категорії (колективні й індивідуальні суб'єкти) або три групи (державна, колективні та індивідуальні суб'єкти). Відмінність між цими підходами тільки в тому, що в першому випадку державу зараховують до групи колективних суб'єктів бюджетних правовідносин, а в другому – вчені вважають, що вона виступає окремим учасником цих правовідносин. Визначаючи суб'єктний склад учасників бюджетного процесу, що стосується інвестиційної діяльності, нам більше імпонує думка В. Чернадчука¹⁰, за яким держава й адміністративно-територіальні одиниці не є безпосередніми його учасниками, а реалізують свою бюджетну правосуб'єктність через органи публічної влади. На переконання О. Музики-Стефанчук та М. Федорова, особливість держави як суб'єкта бюджетних правовідносин полягає в тому, що вона, маючи бюджетні права, практично не має власних обов'язків. Останні

⁹ Там же. С. 12.

¹⁰ Там же. С. 27.

покладаються на відповідні органи державної влади¹¹. Вважаємо правильною позицію тих науковців, які поділяють досліджувані суб'єкти на індивідуальні та колективні, із введенням до складу останніх держави, яка хоч і не є їхнім безпосереднім учасником, проте не може вилучатися з цього суб'єктного складу (вона завжди присутня в бюджетно-правовому регулюванні, хай і опосередковано).

Варто вказати й на те, що питання про індивідуальні суб'єкти бюджетних правовідносин також є досить дискусійним у науковій літературі. Наприклад, А. Іванова стверджує: «Індивідуальні суб'єкти також є учасниками бюджетних правовідносин, але діють у своїй, чітко визначеній законодавством, сфері»¹². На думку інших учених, у бюджетних правовідносинах суб'єктами виступають ті індивідуальні суб'єкти, які є посадовими особами¹³. Водночас чимало фахівців, повністю відкидаючи можливість участі фізичних осіб як суб'єктів бюджетних правовідносин, вважають, що на цій основі виокремлювати індивідуальних суб'єктів немає підстав.

БКУ називає й коло інших суб'єктів бюджетних правовідносин, зокрема розпорядників бюджетних коштів, які за обсягом наданих прав поділяються на головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. Головним розпорядником бюджетних коштів відповідно до БКУ можуть бути: 1) за бюджетними призначеннями, визначеними законом про Державний бюджет України, – установи, уповноважені забезпечувати діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України в особі їх керівників; міністерства, Національне антикорупційне бюро України, Конституційний Суд України, Верховний Суд України, вищі спеціалізовані суди та інші органи, безпосередньо визначені Конституцією України, в особі їх керівників, а також Національна академія наук України, Національна академія аграрних наук України, Національна академія медичних наук України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія правових наук України, Національна академія мистецтв України, інші установи, уповноважені законом або Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у відповідній сфері, в особі їх керівників; 2) за бюджетними призначеннями, визначеними рішенням про бюджет Автономної Республіки Крим, – уповноважені юридичні особи (бюджетні установи), що забезпечують діяльність Верховної Ради

¹¹ Музика-Стефанчук О.А., Федоров М.О. Окремі питання правопорушень та вини суб'єктів бюджетних правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право: електронне наукове фахове видання*. 2013. № 3/1. С. 247.

¹² Остапенко О.І. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення: навч. посібн. С. 327–328.

¹³ Правове регулювання місцевих фінансів в Україні / Солдатенко О. В., Антипов В. І., Музика-Стефанчук О. А. та ін. Київ: Алерта, 2011. С. 25.

Автономної Республіки Крим та Ради міністрів Автономної Республіки Крим, а також міністерства та інші органи влади Автономної Республіки Крим в особі їх керівників; 3) за бюджетними призначеннями, визначеними іншими рішеннями про місцеві бюджети, – місцеві державні адміністрації, виконавчі органи та апарати місцевих рад (секретаріат Київської міської ради), структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад в особі їх керівників. Якщо згідно із законом місцевою радою не створено виконавчий орган, функції головного розпорядника коштів відповідного місцевого бюджету виконує голова такої місцевої ради.

Головні розпорядники бюджетних коштів наділені широкими повноваженнями, зокрема¹⁴: розробляють плани діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди (включаючи заходи щодо реалізації інвестиційних проєктів); організують та забезпечують на підставі плану діяльності та індикативних прогностичних показників бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди складання проєкту кошторису та бюджетного запиту і подають їх Міністерству фінансів України (місцевому фінансовому органу); отримують бюджетні призначення шляхом їх затвердження в законі про Державний бюджет України (рішенні про місцевий бюджет); приймають рішення щодо делегування повноважень на виконання бюджетної програми розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та/або одержувачами бюджетних коштів, розподіляють та доводять до них у встановленому порядку обсяги бюджетних асигнувань; затверджують кошториси розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня (плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів), якщо інше не передбачено законодавством; розробляють проєкти порядків використання коштів державного бюджету за бюджетними програмами; розробляють та затверджують паспорти бюджетних програм і складають звіти про їх виконання, здійснюють аналіз показників виконання бюджетних програм (у разі застосування програмно-цільового методу в бюджетному процесі), при цьому забезпечуючи:

- своєчасність затвердження паспортів бюджетних програм, вірогідність і повноту інформації, що в них міститься;

- відповідність змісту паспортів бюджетних програм закону про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) та/або розпису бюджету (крім випадків внесення змін до паспортів бюджетних програм у разі внесення змін до спеціального фонду кошторису бюджетної установи в частині власних надходжень бюджетних установ), порядкам використання бюджетних коштів і

¹⁴ Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (ред. 01.01.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>

правилам складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання;

– підтвердження результативних показників бюджетних програм офіційною державною статистичною, фінансовою та іншою звітністю, даними бухгалтерського, статистичного та внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, запровадження форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку для збору такої інформації.

Здійснюють управління бюджетними коштами в межах встановлених йому бюджетних повноважень та оцінку ефективності бюджетних програм, забезпечуючи ефективне, результативне і цільове використання бюджетних коштів, організацію та координацію роботи розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачів бюджетних коштів у бюджетному процесі; здійснюють контроль за своєчасним поверненням у повному обсязі до бюджету коштів, наданих за операціями з кредитування бюджету, а також кредитів (позик), отриманих державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста), та коштів, наданих під державні (місцеві) гарантії; здійснюють внутрішній контроль за повнотою надходжень, взяттям бюджетних зобов'язань розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та одержувачами бюджетних коштів і витрачанням ними бюджетних коштів; забезпечують організацію та ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової і бюджетної звітності в порядку, встановленому законодавством; забезпечують доступність інформації про бюджет відповідно до законодавства та Бюджетного Кодексу.

Аналіз чинного законодавства щодо бюджетно-правового регулювання інвестиційної діяльності наводить на думку, що колективні суб'єкти – це найбільше і найвпливовіше коло суб'єктів бюджетно-інвестиційних правовідносин, до яких належать організовані, відокремлені, самоврядні групи людей, наділені правами вступати у відносини з іншими суб'єктами інвестиційних відносин персоналізовано, як єдине ціле.

У контексті проблематики дослідження основним, на нашу думку, критерієм виділення тих чи інших суб'єктів як учасників інвестиційної діяльності є наявність у них бюджетних повноважень щодо управління бюджетними коштами, спрямованими на інвестування. Під управлінням такими бюджетними коштами розуміємо сукупність дій учасників бюджетного процесу щодо планування майбутніх надходжень і витрачання (використання) бюджетних коштів на інвестиційну діяльність, а також здійснення бюджетного контролю, спрямованого на забезпечення цільового, своєчасного, ефективного

і раціонального використання бюджетних коштів, виділених на інвестування¹⁵.

З уваги на зазначене та позицію В. Чернадчука про те, що за ступенем участі в них бюджетні правовідносини суб'єктів варто поділяти на безпосередні та опосередковані, вважаємо, що суб'єктний склад бюджетно-інвестиційних правовідносин потрібно визначати за такими ознаками, як наявність бюджетного повноваження в обсязі, необхідному для ухвалення рішень, що стосуються інвестиційної діяльності, та можливість розпоряджатися, управляти бюджетними коштами. Отже, не всі суб'єкти бюджетних правовідносин можуть входити до складу суб'єктів бюджетних правовідносин, які беруть участь в інвестиційній діяльності. Тож до суб'єктів бюджетно-інвестиційних правовідносин зараховують індивідуальні та колективні суб'єкти, наділені бюджетними повноваженнями щодо планування, мобілізації, розподілу, перерозподілу і витрачання бюджетних коштів на інвестиційну діяльність та здійснення відповідного контролю.

2. Суб'єкти бюджетно-інвестиційних правовідносин

Спираючись на викладені вище думки науковців та враховуючи власне бачення, пропонуємо таку класифікацію суб'єктів бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності: I група (умовно пасивні, опосередковані суб'єкти) – держава і територіальні громади, які безпосередньо не беруть участь у бюджетній інвестиційній діяльності, а делегують відповідним органам публічної влади свої повноваження. Вони виступають своєрідними гарантами належної організації бюджетно-інвестиційного процесу, зокрема кризь призму можливого застосування державного примусу (наприклад, притягнення до юридичної відповідальності); II група (активні суб'єкти-організатори) – органи публічної влади (органи державної влади та органи місцевого самоврядування), які діють від імені держави та територіальних громад у межах наданої компетенції (уповноважені суб'єкти) або від власного імені та в межах своїх повноважень (зобов'язані суб'єкти); III група (безпосередні суб'єкти-реалізатори) – розпорядники та одержувачі бюджетних коштів. Для здійснення інвестиційних програм і проектів, які або повністю реалізуються за кошти бюджету, або за опосередкованою участю держави, бюджетні асигнування надаються розпорядникам бюджетних коштів. При цьому важливо визначити критерії зарахування тієї чи іншої особи до інвестора. Це може бути: 1) кількісний параметр – інвестиції в їх вартісному вимірі (виходячи з їх мінімально припустимого розміру). Крім того, залежно від того, є вони загальнодержавними,

¹⁵ Бліхар М.М. Суб'єктний склад бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності. С. 90.

регіональними чи місцевими, додаткова диференціація повинна враховувати ще й внутрішню градацію, з огляду на масштабність завдань, на вирішення яких спрямоване інвестування (оперативні, тактичні, стратегічні), залежно від термінів реалізації (короткострокові, середньострокові, довготривалі); 2) якісний показник – характер інвестицій, при цьому доцільно йти шляхом визначення і закріплення переліку ресурсів, які не можуть бути зараховані до інвестицій.

Отже, за таких умов до складу суб'єктів бюджетно-інвестиційних правовідносин, на нашу думку, варто зараховувати органи і посадові особи законодавчої (представницької) та виконавчої влади, а саме: ВРУ, Комітет Верховної Ради з питань бюджету як профільний комітет у цій сфері, Президента України, КМУ, МФУ, РП, ДКСУ, НБУ, місцеві ради; органи представницької та державної влади АРК, інші органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, головних розпорядників бюджетних коштів, розпорядників бюджетних коштів усіх рівнів, бюджетні установи та одержувачів бюджетних коштів. В аспекті бюджетної інвестиційної діяльності кожен із вищенаведених суб'єктів здійснює повноваження, які певною мірою впливають на її ефективність. Проте ми не вважаємо за доцільне докладно розглядати їх усіх, основну увагу зосередимо тільки на ключових суб'єктах.

Отже, єдину державну політику у сфері інвестиційної діяльності визначає ВРУ, яка, зокрема: створює законодавчу базу для сфери інвестиційної діяльності; затверджує її пріоритетні напрями; визначає обсяги асигнувань для фінансової підтримки інвестиційної діяльності в межах Державного бюджету України. Обласні й районні ради згідно з їхніми компетенціями затверджують регіональні інвестиційні програми та визначають для них кошти зі своїх бюджетів. Представницькі органи влади усіх рівнів – ВРУ, ВР АРК, місцеві ради – мають право розглядати і затверджувати бюджети і звіти про їх виконання, здійснювати контроль за виконанням бюджетів тощо.

Комітет ВРУ з питань бюджету наділений, зокрема, такими бюджетними повноваженнями в інвестиційній сфері: відстеження, опрацювання й узагальнення пропозицій і висновків комітетів Верховної Ради України, народних депутатів України до проекту закону про Державний бюджет та законопроектів, які впливають на дохідну та видаткову частини бюджетів; підготовка висновків та необхідних матеріалів і представлення на засіданні ВРУ в першому, другому та третьому читаннях проекту закону про Державний бюджет України на відповідний бюджетний період; заслуховування інформації міністрів, керівників державних комітетів, інших органів центральної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування й об'єднань громадян, а також головних розпорядників і розпорядників бюджетних коштів щодо виконання бюджетних повноважень на всіх стадіях бюджетного процесу; відстеження виконання, оцінювання та

підготовка висновків про виконання закону про Державний бюджет України впродовж року¹⁶. Комітети Верховної Ради України беруть участь у попередньому розгляді питання щодо Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період та проекту закону про Державний бюджет України, а також попередньо розглядають питання про виконання Державного бюджету України (включаючи висновки і пропозиції Рахункової палати щодо результатів контролю за дотриманням бюджетного законодавства) в частині, що віднесена до компетенції комітетів (ч. 3 ст. 109 БКУ). Отож, у бюджетних правовідносинах ВРУ та її комітети є активними і монопольними суб'єктами під час розгляду і прийняття закону про Державний бюджет України, внесення змін до нього, розгляду звіту про його виконання. Певні повноваження надаються ним також під час контролю за дотриманням бюджетного законодавства. У відносинах, які є похідними від зазначених і стосуються місцевих фінансів, законодавчий орган бере участь дещо опосередковано.

Ще одним суб'єктом бюджетно-інвестиційних правовідносин є Рахункова палата, яка діє на підставі ЗУ «Про Рахункову палату», прийнятого 2015 р.¹⁷. Діяльність цього органу спрямована головню на здійснення фінансового контролю. Вважаємо, що центральне місце серед суб'єктів бюджетної інвестиційної діяльності належить органам виконавчої влади, адже вони забезпечують усю підготовчу роботу щодо складання проектів бюджетів, готують необхідні документи й матеріали, які разом із проектами бюджетів подають до ВРУ та місцевих рад. Крім того, ці органи безпосередньо забезпечують виконання бюджетів, контролюють їх виконання, готують звіт про виконання бюджетів.

КМУ як суб'єкт бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності, виявляє себе і як цілісний колективний орган, і як структурований. При цьому саме уряд України, будиши вищим органом виконавчої влади, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 2 ЗУ «Про Кабінет Міністрів України» забезпечує проведення бюджетної, фінансової, цінової, інвестиційної, зокрема амортизаційної, податкової, структурно-галузевої політики; політики у сферах праці та зайнятості населення, соціального захисту, охорони здоров'я, освіти, науки і культури, охорони природи, екологічної безпеки і природо-користування¹⁸. До бюджетних повноважень КМУ, що стосуються інвестиційної діяльності, належать: забезпечення опрацювання і виконання загальнодержавних програм економічного та соціального

¹⁶ Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (ред. 01.01.2021 р.).

¹⁷ Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII (ред. 01.01.2021 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.

¹⁸ Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII (ред. 01.01.2021). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-18>.

розвитку; визначення доцільності розроблення державних цільових програм з урахуванням загальнодержавних пріоритетів та забезпечення їх виконання; здійснення згідно із законом управління об'єктами державної власності, зокрема корпоративними правами, делегування в установленому законом порядку окремих повноважень щодо управління зазначеними об'єктами міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, місцевим державним адміністраціям та відповідним суб'єктам господарювання; забезпечення розроблення і виконання державних програм приватизації і подання ВРУ пропозицій щодо визначення переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації; забезпечення опрацювання і виконання програм структурної перебудови галузей національної економіки та інноваційного розвитку, вжиття заходів, пов'язаних із реструктуризацією та санацією підприємств й організацій, забезпечення проведення державної промислової політики, визначення пріоритетних галузей промисловості, які потребують пришвидшеного розвитку; розроблення проєктів законів про Державний бюджет України та про внесення змін до Державного бюджету України, забезпечення виконання затвердженого ВРУ Державного бюджету України, подання ВРУ звіту про його виконання; забезпечення проведення державної соціальної політики, вжиття заходів щодо підвищення реальних доходів населення та забезпечення соціального захисту громадян; забезпечення підготовки проєктів законів щодо державних соціальних стандартів і соціальних гарантій; забезпечення опрацювання і виконання державних програм соціальної допомоги, вжиття заходів щодо зміцнення матеріально-технічної бази закладів соціального захисту інвалідів, пенсіонерів та інших непрацездатних і мало-забезпечених верств населення тощо.

Суттєві повноваження у сфері бюджетно-інвестиційної діяльності надані Міністерству фінансів України. На наше переконання, саме МФУ посідає найважливіше місце серед суб'єктів бюджетних правовідносин, що здійснюють інвестиційну діяльність. Воно діє на підставі Положення про МФУ¹⁹, згідно з п. 1 якого: Міністерство є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову (у сфері організації і контролю за виготовленням цінних паперів, документів суворої звітності) та бюджетну політику (у сфері державного пробірного контролю, бухгалтерського обліку, випуску і проведення лотерей), а також забезпечує формування й реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, казначейського обслуговування бюджетних коштів, запобігання і протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або

¹⁹ Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України: постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375 (ред. 11.12.2020 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-п>.

фінансуванню тероризму та забезпечує формування і реалізацію єдиної державної податкової, митної політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового та митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску, у сфері видобутку, виробництва, використання та зберігання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, дорогоцінного каміння органогенного утворення та напівдорогоцінного каміння, їх обігу й обліку. До того ж МФУ виконує завдання, пов'язані з бюджетним процесом (зобов'язане готувати проєкт Державного бюджету України, забезпечувати методичне керівництво іншими органами щодо їх участі у складанні проєкту бюджету, координувати діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету тощо).

Відповідно, Міністерство фінансів України наділене бюджетними повноваженнями, що стосуються інвестиційної діяльності: складає й уточнює прогноз Державного бюджету України на наступні два бюджетні періоди; визначає основні організаційно-методичні засади бюджетного планування, які використовуються для підготовки бюджетних запитів і розроблення проєкту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні два бюджетні періоди, загальний рівень доходів, видатків і кредитування бюджету, дає оцінку обсягу фінансування бюджету для складення проєкту Державного бюджету України та індикативних прогнозних показників Державного бюджету України на наступні два бюджетні періоди; вживає заходи для підвищення ефективності управління державними фінансами; розробляє разом з іншими центральними органами виконавчої влади проєкт Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період; розробляє в установленому порядку проєкт закону про Державний бюджет України на відповідний рік та готує відповідні матеріали, що додаються до нього; організовує роботу, пов'язану зі складенням та управлінням виконання Державного бюджету України, координує діяльність учасників бюджетного процесу з питань виконання бюджету; розробляє в установленому порядку прогноз Державного бюджету України на наступні два бюджетні періоди; вдосконалює міжбюджетні відносини; забезпечує управління державним та гарантованим державою боргом; удосконалює методи фінансового і бюджетного планування; розробляє і доводить до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів на плановий і наступні два бюджетні періоди для підготовки проєкту Державного бюджету України та прогнозу Державного бюджету України на наступні два бюджетні періоди, встановлює строк і порядок їх подання; здійснює оцінку відповідності бюджетному законодавству бюджетних запитів, паспортів бюджетних програм, проєктів зведених кошторисів для складення розпису

державного бюджету; аналізує бюджетний запит, поданий головним розпорядником бюджетних коштів, щодо його відповідності меті, пріоритетності та ефективності використання бюджетних коштів; веде реєстр державних гарантій; запроваджує програмно-цільовий метод складення і виконання місцевих бюджетів та середньострокове бюджетне планування на місцевому рівні; формує програмну класифікацію видатків та кредитування державного і місцевих бюджетів; затверджує і вносить зміни до бюджетної класифікації; відкриває бюджетні програми головним розпорядником коштів державного бюджету; ухвалює рішення щодо безспірного вилучення коштів з місцевих бюджетів до державного бюджету; координує роботу, пов'язану з ініціюванням, підготовкою та реалізацією проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються іноземними державами, банками і міжнародними фінансовими організаціями, здійснює моніторинг виконання зазначених проєктів та методичне забезпечення зазначеної роботи; організовує опрацювання і проведення експертизи проєктних пропозицій щодо ініціювання інвестиційних проєктів економічного і соціального розвитку України, що підтримуються іноземними державами, банками і міжнародними фінансовими організаціями, з урахуванням експертного висновку про відповідність інвестиційних проєктів пріоритетам державної політики у відповідній сфері, ухвалює рішення про доцільність підготовки відповідного проєкту та визначає відповідального за його підготовку і реалізацію; вносить КМУ пропозиції щодо доцільності підготовки системного проєкту, розробляє стратегічні та програмні документи з питань фінансового співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями, зокрема забезпечує розроблення плану співробітництва України з такими організаціями на відповідний рік; здійснює організаційне та аналітичне забезпечення діяльності представника України в Асамблеї вкладників Фонду Східноєвропейського партнерства з енергоефективності та довкілля; вносить в установленому порядку пропозиції щодо участі України в діяльності міжнародних фінансових організацій, призначення представників України в таких організаціях та визначення національних координаторів зі співробітництва з ними; готує й надсилає іноземним державам, банкам і міжнародним фінансовим організаціям офіційні звернення щодо спільної підготовки інвестиційних проєктів; укладає договори з підприємствами, установами й організаціями, які беруть участь у реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями, іноземними державами, банками, іншими фінансовими установами та Європейським Союзом проєктів; здійснює спільно з міжнародними організаціями, іноземними державами, банками, іншими фінансовими установами проєкти, облік надходження та використання кредитних коштів, контроль за їх цільовим використанням і проведенням розрахунків та виконанням фінансових

зобов'язань за укладеними в межах таких проєктів договорами; відбирає банки, що залучаються до реалізації спільних з міжнародними організаціями проєктів; проводить оцінку фінансового стану потенційних бенефіціарів спільних з міжнародними фінансовими організаціями інвестиційних проєктів; вживає заходи щодо виконання програм, які впроваджуються в Україні із залученням секторальної бюджетної підтримки ЄС, кредитних коштів ЄС та коштів на безповоротній основі; ініціює, здійснює підготовку та впроваджує проєкти (програми) міжнародної технічної допомоги у сфері управління державними фінансами; організовує наукову, науково-технічну, інвестиційну, інформаційну, видавничу діяльність, пропагує досягнення і передовий досвід, сприяє створенню і впровадженню сучасних інформаційних технологій та комп'ютерних мереж у сферах, які належать до відання МФУ; управляє об'єктами державної власності, що входять до сфери управління Міністерства; визначає пріоритети розвитку сфер, віднесених до відання МФУ; готує разом з іншими зацікавленими центральними органами виконавчої влади експертні висновки до законопроєктів щодо їх впливу на показники бюджету (з обов'язковим визначенням вартісної величини такого впливу), можливостей фінансового забезпечення у відповідному бюджетному періоді та відповідності законам, що регулюють бюджетні відносини, і пропозиції щодо їх розгляду; розробляє план діяльності на плановий та наступні два бюджетні періоди (зокрема, план заходів щодо реалізації інвестиційних програм (проєктів)) тощо.

З прийняттям у 2015 р. реформованого законодавства у сфері інвестицій держава створила нову інституцію, яка, крім іншого, має враховувати й соціальний ефект від інвестицій. Отже, безпосереднім учасником бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності, є колегіальний суб'єкт – Міжвідомча комісія з питань державних інвестиційних проєктів (далі – МКПДІП), діяльність якої регламентується постановою Кабміну від 22 липня 2015 р. № 571. До основних завдань цього колегіального органу належить відбір державних інвестиційних проєктів, для розробки і реалізації яких використовують державні капітальні вкладення (крім тих, що здійснюються із залученням державою кредитів (позик) від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій, а також із коштів державного фонду регіонального розвитку)²⁰. Тобто метою діяльності МКПДІП є здійснення відбору державних інвестиційних проєктів, що відповідають пріоритетним напрямам розвитку держави та мають позитивні перспективні показники економічної ефективності щодо їх реалізації. Згідно з п. 5 зазначеного Положення МКПДІП для реалізації повноважень у сфері бюджетної інвестиційної діяльності має право:

²⁰ Деякі питання управління державними інвестиціями: постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 р. 571 (ред. 30.11.2020 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/571-2015-n>

1) отримувати в установленому порядку від центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій інформацію, необхідну для виконання покладених на неї завдань; 2) залучати до участі у своїй роботі представників центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій (за погодженням з їхніми керівниками), а також незалежних експертів (за згодою); 3) утворювати в разі потреби для виконання покладених на неї завдань постійні або тимчасові робочі групи; 4) приймати для розгляду державні інвестиційні проекти або відхиляти їх за результатами розгляду документів, поданих для відбору проектів, або надавати рекомендації щодо можливості застосування інших механізмів фінансування проекту (залучення кредитних коштів міжнародних фінансових організацій, державно-приватного партнерства, концесії тощо).

Ще один суб'єкт бюджетно-інвестиційних правовідносин – Державна казначейська служба України, яка діє на підставі «Положення про Державну казначейську службу України» від 15 квітня 2015 р. № 215²¹. Вона реалізує надані повноваження і безпосередньо, і через територіальні органи в АРК, областях, містах Києві та Севастополі, районах, районах у містах обласного, республіканського (АРК) значення (у разі їх утворення). Під час здійснення своєї діяльності ДКСУ взаємодіє з іншими органами законодавчої і виконавчої влади, Національним банком України та комерційними банками України, а також іншими учасниками бюджетного процесу та фінансовими інституціями. Отже, ДКСУ виступає поєднаним ланцюжком у реалізації бюджетного процесу між органами виконавчої влади та установами банківської системи.

Стаття 105 БКУ визначає засади надання і використання субвенцій на виконання інвестиційних програм (проектів). Зокрема, надання таких субвенцій ґрунтується на принципах: 1) об'єктивності та відкритості – отримувач субвенції визначається за прозорими процедурами; 2) єдності – розподіл коштів має забезпечити реалізацію системи національних цінностей і завдань інноваційного розвитку та сприяти зменшенню відмінностей у рівні життя населення різних регіонів країни; 3) збалансованого розвитку – надання державної підтримки територіям з урахуванням їх потенціалу; 4) цільового використання коштів – субвенція використовується тільки для реалізації мети, визначеної її надавачем, з урахуванням прогнозних та програмних документів економічного і соціального розвитку країни та відповідної території, державних цільових програм, прогнозу бюджету

²¹ Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: постановою Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 (ред. 29.07.2020 р.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-п>.

на наступні за плановим два бюджетні періоди. І саме ДКСУ має²²: 1) щодавно перераховувати субвенцію на рахунки обласних, міських (м. Києва і міст обласного значення), районних бюджетів та інших бюджетів місцевого самоврядування, для яких у державному бюджеті передбачено міжбюджетні трансферти, відкриті в органах ДКСУ, згідно з розписом державного бюджету і постанов КМУ № 1132 [196] і № 1407²³; 2) подавати щодаки МФУ, Міністерству охорони здоров'я України або Міністерству освіти і науки України (залежно від виду субвенції) інформацію про перераховані суми коштів у розрізі вищенаведених бюджетів та зведену інформацію в розрізі бюджетів. Субвенції з державного бюджету, визначені п. 6–8 ч. 1 ст. 97 БКУ, перераховуються ДКСУ обласним, міським (м. Києва і міст обласного значення), районним бюджетам та іншим бюджетам місцевого самоврядування, для яких у державному бюджеті передбачені міжбюджетні трансферти, щодаки рівними частинами в останній день декади згідно з розписом державного бюджету. Враховуючи зміни до ст. 108 БКУ, а також розпис Державного бюджету України, органи ДКСУ переглядають базову та реверсну дотації щодаки, а освітню субвенцію, субвенцію на підготовку робітничих кадрів і медичну субвенцію – двічі на місяць.

У науковій літературі стверджується, що до місцевих органів державної влади, які керують державними (бюджетними) інвестиціями, належать місцеві Ради народних депутатів та місцеві державні адміністрації, їхні управління та відділи, а також регіональні консультативні ради з питань іноземних інвестицій при обласних державних адміністраціях²⁴ (до речі, ми не підтримуємо сприйняття цитованим автором місцевих рад як органів державної влади). Отже, місцеві державні адміністрації також є суб'єктами бюджетно-інвестиційних правовідносин. Вони утворюються і діють згідно із ЗУ «Про місцеві державні адміністрації»²⁵, в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують підготовку та виконання відповідних бюджетів, звіт про їх виконання тощо. Загалом повноваження цих суб'єктів щодо бюджетної діяльності регламентовані у ст. 18 ЗУ «Про місцеві державні адміністрації», згідно

²² Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 (ред. 29.07.2020 р.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-p>.

²³ Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 р. № 1407 (ред. 01.01.2021 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13/paran15#n15>.

²⁴ Сілюкова С.М. Державне регулювання умов інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка будівництва і міського господарства*. Макіївка, 2013. Т. 9, № 4, С. 291.

²⁵ Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV (ред. 06.12.2020 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

з якою така державна адміністрація: 1) складає, схвалює і подає на розгляд ради прогноз відповідного бюджету, складає і подає на затвердження ради проект відповідного бюджету та забезпечує його виконання; звітує перед відповідною радою про його виконання; 2) подає в установленому порядку до органів виконавчої влади вищого рівня фінансові показники й пропозиції до проекту Державного бюджету України, пропозиції щодо обсягу коштів Державного бюджету України для їх розподілу між територіальними громадами, розмірів дотацій і субсидій, дані про зміни складу об'єктів, що підлягають бюджетному фінансуванню, баланс фінансових ресурсів для врахування їх при визначенні розмірів субвенцій, а також для бюджетного вирівнювання, виходячи із забезпеченості мінімальних соціальних потреб; 3) отримує від усіх суб'єктів підприємницької діяльності, незалежно від форм власності, інформацію, передбачену актами законодавства для складання і виконання бюджету; 4) здійснює фінансування підприємств, установ та організацій освіти, культури, науки, охорони здоров'я, фізичної культури й спорту, соціального захисту населення, переданих у встановленому законом порядку в управління місцевій державній адміністрації вищими органами державної та виконавчої влади або органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад, а також заходів, пов'язаних з розвитком житлово-комунального господарства, благоустроєм та шляховим будівництвом, охороною довкілля та громадського порядку, інших заходів, передбачених законодавством; 5) у спільних інтересах територіальних громад об'єднує на договірній основі бюджетні кошти з коштами підприємств, установ, організацій та населення для будівництва, розширення, реконструкції, ремонту й утримання виробничих підприємств, транспорту, мереж тепло-, водо-, газо-, енергозабезпечення, шляхів, зв'язку, служб з обслуговування населення, закладів охорони здоров'я, торгівлі, освіти, культури, соціального забезпечення житлово-комунальних об'єктів, зокрема їх придбання для задоволення потреб населення та фінансує здійснення цих заходів; 6) регулює інвестиційну діяльність в установленому порядку.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи, відзначимо: суб'єкти бюджетних правовідносин утворюють комплексну систему економіко-правового вертикального і горизонтального взаємовпливу публічно-правових утворень в особі державних чи уповноважених нею органів, а також органів місцевого самоврядування, залучених у регулювання бюджетних інвестиційних потоків як ресурсів виконання соціально-економічних завдань для побудови ефективнішої моделі бюджетування.

Реформування суб'єктного складу бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності, яке розпочалося у 2014–2015 рр.,

внесло свої корективи в чинне законодавство України та поклато початок новим підходам до правового регулювання інвестування в нашій країні. Сьогодні важливо створити нові інституції, які комплексно впроваджуватимуть нову державну інвестиційну політику за успішним прикладом багатьох країн світу. Наприклад, у західному світі перспективним вважається створення інститутів, які консолідують бюджетні й залучені під державні гарантії кошти та скеровують їх на визначені пріоритетні напрями розвитку. У вітчизняних реаліях таким інститутом може стати спеціальна та особлива державна банківська установа (Банк розвитку) з ефективною структурою корпоративного управління, налагодженими бізнес-процесами, інституційною незалежністю та ефективним процесом ухвалення рішень.

Із цих позицій передумови ефективності та дієвості бюджетних важелів в інвестиційній сфері мають забезпечувати здатність держави ставити стратегічні орієнтири розвитку, враховуючи національні інтереси, та досягати їх, виконувати завдання, пов'язані із впливом на соціально-економічні процеси, дотримуватися визначених пріоритетів, а також нейтралізувати можливі загрози економічній безпеці із застосуванням важелів, що властиві ринковій економіці.

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано суб'єктний склад бюджетних правовідносин і визначено низку суб'єктів бюджетних правовідносин, водночас з'ясовано їхню специфіку та характер взаємовідносин, що є нагальною потребою сьогодення, адже дасть змогу чітко розмежувати повноваження між ними, ретельно дослідити їхні права й обов'язки у сфері інвестиційної діяльності. Обґрунтовано, що особливістю бюджетних правовідносин є те, що вони виникають, видозмінюються і припиняються завжди у сфері бюджетної діяльності. При цьому доведено, що як підвид фінансових правовідносин вони стають формою реалізації публічних інтересів, а тому мають розглядатися саме як публічно-правові відносини суб'єктів, що виступають засобом реалізації інтересів суспільства (насамперед), держави чи соціальних груп. Досліджено особливу рису бюджетного інвестування, яку потрібно виокремити, що полягає у специфіці правового статусу учасників суспільних відносин з їх надання. При цьому з'ясовано, що фінансово-інвестиційні правові норми, залучені в наведених правовідносинах (за всієї пріоритетності імперативного методу), можуть містити й елементи диспозитивного впливу, який для суб'єктів бюджетних правовідносин як учасників інвестиційної діяльності виражається в такому: а) їхні права й обов'язки (як сторін інвестиційної діяльності) формуються на основі нормативно-правового акта, що врегульовує особливості здійснення цих правовідносин та укладення між учасниками бюджетного процесу відповідного дво- чи багатостороннього договору; б) оскільки інвестиційна діяльність

у бюджетних правовідносинах виступає насамперед пріоритетною сферою публічних інтересів, то односторонньо владні приписи держави мають конкретний характер, що дає змогу їхнім сторонам отримувати додаткові переваги для застосування права за власним бажанням; в) правовий акт, який регулює ці відносини, створює не лише додаткові права й обов'язки одного суб'єкта відносин стосовно іншого, а часто виступає також передумовою для виникнення фінансового обов'язку суб'єктів бюджетних правовідносин перед державою чи органами, що її представляють. Отже, визначаючи суб'єктний склад учасників бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності, ми зосередимо увагу на виявленні тих особливостей, які дозволяють виокремити суб'єктів бюджетних правовідносин, котрі мають безпосередній стосунок до ухвалення й реалізації рішень щодо бюджетного інвестування. Врешті наведені загальні засади суб'єктного складу бюджетних правовідносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України / В.І. Антипов та ін. ; за заг. ред. П.В. Мельника. Київ, 2003. 416 с.
2. Бліхар М.М. Суб'єктивний склад бюджетних правовідносин, що стосуються інвестиційної діяльності. *Історико-правовий часопис* : науковий журнал. 2016. № 1 (7). С. 87–91.
3. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI (ред. 01.01.2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
4. Деякі питання управління державними інвестиціями : постанова Кабінету Міністрів України від 22.07.2015 р. № 571 (ред. 30.11.2020 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/571-2015-p>
5. Іванова А. Класифікація суб'єктів бюджетного права. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3. С. 324–330.
6. Кучерявенко М.П. Фінансове право України : підручник. Харків : Право, 2013. 400 с.
7. Музика-Стефанчук О.А., Федоров М.О. Окремі питання правопорушень та вини суб'єктів бюджетних правовідносин. *Порівняльно-аналітичне право* : електронне наукове фахове видання. 2013. № 3/1. С. 246–249. URL: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/7/Muzyka-Stefanchuk%20O.A.pdf
8. Музика-Стефанчук О.А., Мазниця А.А. Сучасні проблеми тлумачення норм фінансового права України. Кам'янець-Подільський : Рута, 2014. 232 с.
9. Остапенко О.І. Суб'єкти, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення : навч. посібн. Львів : ЛьвДУВС, 2009. 212 с.
10. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : постанова Кабінету Міністрів України від

15.04.2015 р. № 215 (ред. 29.07.2020 р.). URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-p>

11. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : постанова Кабінету Міністрів України від 20.08.2014 р. № 375 (ред. 11.12.2020 р.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-p>

12. Про затвердження Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2012 р. № 1407 (ред. 01.01.2021 р.). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13/paran15#n15>

13. Про Кабінет Міністрів України : Закон України від 27.02.2014 р. № 794-VII (ред. 01.01.2021). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/794-18>

14. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 09.04.1999 р. № 586-XIV (ред. 06.12.2020 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

15. Про Рахункову палату : Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII (ред. 01.01.2021 р.). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/576-19>

16. Сілюкова С.М. Державне регулювання умов інвестиційної діяльності в Україні. *Економіка будівництва і міського господарства* : журнал. Макіївка, 2013. Т. 9. № 4. С. 287–297.

17. Правове регулювання місцевих фінансів в Україні / О.В. Солдатенко та ін. Київ : Алерта, 2011. 244 с.

18. Чернадчук В.Д. Бюджетні правовідносини в Україні: теорія, практика та перспективи розвитку : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Київ : Нац. акад. наук України ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 2010. 36 с.

Information about the author:

Blikhar M. M.,

Doctor of Juridical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Administrative
and Informational Law

Institute of Jurisprudence, Psychology and Innovative Education
of the Lviv Polytechnic National University
1/3, Kniazia Romana str., Lviv, 79000, Ukraine